

A felsőoktatás hallgatói – a fogyatékossgal élő hallgatók felsőfokú tanulmányai

© Laki Ildikó

Szegedi Tudományegyetem JGYPK

b.laki.ildiko@gmail.com

Tanulmányomban a fogyatékossgal és a fogyatékossgal élő személyek fogalmának meghatározását és a fogyatékossgal élő felsőoktatásban jelenlévő hallgatók legfontosabb adatainak bemutatását tűzöm ki célul. A fogalom meghatározás örök probléma, hiszen ahány tudományterületet nézünk, annyi fogalom jelenik meg – mindig az adott terület kompetenciáinak megfelelően. Összefoglalásom éppen ezért ezt is erősíti, azaz több terület fogalmainak aktív megjelenését is láttatni kívánja. A felsőoktatásban jelenlévő fogyatékossgal élő hallgatók évek óta egyre nagyobb számban vannak, melynek okai többbretűek, így az intézményi lehetőségek, a nyitott kapuk, illetve az egyéni kiteljesedés és az egyéni helyzet felvállalásának elve.

„A fogyatékossgal mindig csak az adott történelmi környezetben értelmezhető. A modern kort megelőző korok társadalmában egyes fogyatékossgalok teljes kirekesztéshez vezettek, ugyanakkor a mesékből, anekdotákból jól ismert 'falu bolondját' – akit a modern társadalmak működési törvényei alapján ma kategorikusan inkompetenciára ítélnének – gyakran befogadták” (Maschke, 2010).

Fogalmi áttekintés – fogyatékossgal élő személy vagy egyén?, fogyatékossgal mint fogalom?

Az 1998. évi XXVI. törvény - A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról - módosításáról szóló 2013. évi LXII. törvény szerint fogyatékos személy az a személy, aki tartósan vagy véglegesen olyan érzékszervi, kommunikációs, fizikai, értelmi, pszichoszociális károsodással – illetve ezek bármilyen halmozódásával – él, amely a környezeti, társadalmi és egyéb jelentős akadályokkal kölcsönhatásban a hatékony és másokkal egyenlő társadalmi részvételt korlátozza vagy gátolja.” (Magyar Közlöny, 2013:51397)

A 2011. évi Népszámlálás fogyatékossgal élőkre vonatkozó egysége (11.sz.), a magyarországi fogyatékossgal élő emberekkel összefüggésben (a mérhetőség szempontjait figyelembe véve) úgy fogalmaz, hogy fogyatékossgalnak tekinthető az a maradandó állapot vagy sajátosság, amikor a személy testi, értelmi, érzékszervi, mozgásszervi vagy kommunikációs képességét számottevően vagy egyáltalán nem birtokolja, és ez jelentős mértékben gátolja a társadalmi életben való részvételében, a megszokott, a hagyományosan elvárható életvitel gyakorlásában. (Népszámlálás, 2011:94.)

G. Szabó Terézia e fogalmat Gyógypedagógiai alapismeretek című összefoglaló munkájában a gyógypedagógia oldaláról közelíti meg a fogalmat. Széleskörű

magyarázatot ad a különböző tudományterületek szempontjait figyelembe véve. A fogyatékos fogalmának jelentéstartalma egyrészt attól függ, hogy a fogalom értelmezési köre milyen tulajdonságterületekre terjed ki, másrészt attól, hogy a fogalom az egyes tulajdonságterületek milyen összefüggését jelöli meg. Vannak olyan lelki, cselekvésbeli, szociális tulajdonságok, amelyeket a testi, idegrendszeri károsodás szükségszerűen módosít, amelyek tehát közvetlen következményei a károsodásnak. Ezek az egymással elválaszthatatlanul összekapcsolódó tulajdonságok a fogyatékos magtulajdonságai. A látás szervrendszerének egyes károsodásainál például mindig kialakul a vakság, vagyis a biológiai sérülés lelki, és cselekvésbeli tulajdonságok hiányával jár együtt. Ha a sérülés más tulajdonságterületen is szükségszerűen elváltozást okoz, akkor ezek az elváltozások képezik az elsődleges, másodlagos, harmadlagos fogyatékos fogalmat. A biológiai károsodás az elsődleges, a lelki tulajdonságot károsodás, a másodlagos, a cselekvésbeli elváltozások a harmadlagos fogyatékos fogalmak. (G.Szabó, évn.)

Spaller Árpád és Spaller Katalin (2006) igen apró részletességgel vázolja fel a fogyatékos kifejezés, a fogyatékos személyek és a fogyatékosok intézményrendszere tartalmakat. Ennek értelmében a szerzőpáros fogyatékos fogalmat a gyógypedagógia oldaláról nézi, vagyis szerintük a fogyatékos fogalom a gyógypedagógia központi fogalma. Az elnevezés az orvosi terminológiából származik. a maradós és tartós biológiai károsodásokat, testi alapváltozásokat és a hozzájuk társuló személyiségváltozásokat jelöli. A fogyatékos az átlagtól, a normálistól való negatív irányú eltérést jelöli. Olyan organikus zavart jelent (a központi idegrendszer zavara, valamelyik érzékszerv, a beszéd- vagy mozgásrendszer zavara), amely egész életen át fennmarad és visszafordíthatatlan (irreverzibilis). A fogyatékos ugyanakkor egyoldalú és pejoratív (becsmérlő) is egyben, mivel a rendellenesség oldaláról jelöli meg a személyt. (Spaller&Spaller, 2006:152.)

A WHO értelmezési keretét tekintve némileg összetettebb fogalommal, illetve tartalommal találkozhatunk. A WHO 1980-ban kialakított új értelmezési rendszere, egy teljesen más megközelítést épített be a tudományos tartalmi elemek közé. Az ICIDH- t, (International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps), azaz a károsodás, fogyatékos és rokkantság nemzetközi osztályozásának elvét.

Ez az új, több dimenziós megközelítés határkönek számított a magyar gyógypedagógia (Gordosné, 2004:80) (bátran említhetjük továbbá a szociológia és politológia, de az orvostudomány területét is (a szerző megjegyzése) szakmai megújulásában is. A fogyatékos ebben az értelmezésében egymásra épülő folyamat, betegség vagy valamilyen rendellenesség után fellépő következmény – károsodás, sérülés (impairment), további következmény fogyatékos (disability) és még további következmény – akadályozottság, rokkantság (handicap). A 2001-ben elfogadott legújabb WHO-fogyatékosértelmezés: Internationale Classification of Functioning, Disability and Health (ICF), azaz a funkcióképesség, fogyatékos és egészség nemzetközi osztályozása (FNO). Az ICF/FNO képviselői nem az embereket osztályozza, hanem az érintettek problémáit, azaz nem a betegségeket és például a baleseti következményeket, hanem úgynevezett „fordított osztályozást” végez, a betegségek kihatásait, azok mértékét és módját a funkcionális egészség terén (Gordosné nyomán, 2004:81).

A fogalmak körét a 2011. évi - CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról 66. Értelmező rendelkezésének 108. §-a zárja, mely alábbiak szerint értelmezi a fogyatékos fogalommal élő hallgatót: *fogyatékos fogalommal élő hallgató (jelentkező) az alábbiak szerint határozható meg: aki mozgásszervi, érzékszervi vagy*

beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd. (net.jogtar.hu, 2015)

Fogyatékosággal élő hallgatók a felsőoktatásban

Felvezető

A fogyatékosággal élő fiatalok, fiatal felnőttek társadalmi integrációjának elősegítésében az elsődleges szerepet a család, illetve a közvetlen környezet nyújtja, amely mellett elengedhetetlen a másodlagos szociális közösségek csoportja; úgymint az oktatási intézmények, a kortárs közösségek, a különféle kulturális és szabadidő eltöltését szolgáló terek. Ezek az intézmények keretként szolgálják a fogyatékos emberek integrálódását, és a manapság oly gyakran emlegetett, legfőképpen intézményi gyakorlatban megvalósuló inklúzió folyamatában való aktív részvételüket. A fogyatékosok vonatkozásában a szubkultúra fogalma sem elhanyagolható fogalom, a csoportokhoz való tartozás egyben a közösség önmegtartó erejét is jelenti, beleértve az integrációt, de egyben a szegregáció folyamatát is. A szubkultúrákba tartozók fontos jellemzője az azonos csoport és értéktudat, valamint az adott fogyatékos csoporthoz való tartozás ténye. Ez utóbbi ugyanakkor jelentősen befolyásolhatja a többségkisebbség közötti viszonyt, az elkülönülésre való hajlamot (Laki, 2009:2).

A magyarországi fogyatékosággal élőkkel összefüggő számadatokat az 1990-es évektől érhetünk el, azóta a népszámlások során minden esetben megkérdezésre kerülnek az érintettek. A jelen tanulmány a 2001-es és 2011-es népszámlálások adatait kívánja megmutatni azzal a céllal, hogy e két időszak között milyen változások történtek a statisztika tartalmi elemeinek megjelenítésében. Mind az 1990-es, mind pedig a 2001-es fogyatékosági megnevezések között újabb típusok/kategóriák jelentek és szűntek meg az észlelt fogyatékoság függvényében. 2001 és 2011 között megszűnt az alsó, felső végtag hiánya, az egyéb testi fogyatékoság, illetve az egyik szemére nem lát fogyatékoság kategóriája és megjelent az autista, a mentálisan sérült (pszichés sérült), a beszéd fogyatékos, a súlyos belszervi fogyatékos és az ismeretlen kategória – ez utóbbi igen magas számarányban van jelen a fogyatékosággal élő személyek körében.

A két népszámlálás adataiból látható, hogy összességében csökkent a fogyatékosággal élő személyek számaránya, mely természetesen nem valószínű, feltehetően arról van szó, hogy vagy a kérdezés során az érintettek nem jelezték, vagy az ún. tartós betegségben szenvedők körébe utalták fogyatékoságukat, ezáltal az adatok csökkenő tendenciát mutatnak. Az adatokból azonban mindenféleképpen az látható, hogy az érintett csoport (2001 és 2011 között) számára 86.428 fővel, azaz 8,5%-kal csökkent.

1. táblázat. Fogyatékossgal élő személyek 2001 és 2011 között

2001		2011	
<i>fogyatékossgáltípus</i>	<i>számadat</i>	<i>fogyatékossgáltípus</i>	<i>számadat</i>
mozgássérült	225 625	mozgássérült	232 206
alsó, felső végtag hiány	16 254	-----	-----
egyéb testi fogyatékos	30 942	-----	-----
gyengénlátó	74 492	gyengénlátó, aliglátó	73 430
egyik szemére nem lát	21 529	-----	
vak	10 554	vak	9 054
értelmi fogyatékos	59 734	értelmi fogyatékos	42 779
nagyothalló	61 503	nagyothalló	63 014
siket, siketnéma, néma	11 488	siket	8 571
beszédhibás	16 225	beszédhibás	14 528
egyéb	139 570	egyéb	2 277
<i>összesen</i>	<i>577 006</i>	autista	5 120
		mentálisan sérült (pszichés sérült)	46 265
		beszéd fogyatékos	10 913
		súlyos belszervi fogyatékos	46 648
		ismeretlen	37 120
		<i>összesen</i>	<i>490 578</i>

Forrás: KSH, 2011. évi Népszámlálás – 11. Fogyatékossgal élők

A fogyatékossgal élő emberek, köztük a fiatalok, fiatal felnőttek helyzete mindenféleképpen figyelemre méltó kohorszt alkot, hiszen a jövő társadalomépítői, munkaerő-piaci szereplői ők lesznek. Amennyiben a megadott téma szempontjából vizsgáljuk, úgy pedig még inkább az építőkövek tartalmat kell erősítenünk, hiszen ha minél több fogyatékossgal élő fiatal, fiatal felnőtt jelenik meg a felsőoktatásban, majd ezt követően a munkaerőpiacon, annál inkább látható válik a társadalmi mobilitás, a Karl Popper elveire épülő „Nyitott társadalom” modellje.

Magyarországon a felsőoktatást a 2011. évi CCIV. törvény (a nemzeti felsőoktatásról) szabályozza, melyben szerepel a felsőoktatásba felvehető fogyatékossgal élő hallgatók köre is. Ennek megfelelően a felsőoktatásban fogyatékossgal élő hallgatónak minősül a aki mozgásszervi, érzékszervi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékossg együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

2. táblázat. Fogyatékossgal élő személyek (15-29 éves korosztály) 2001 és 2011 között

2001			2011		
fogyatékossgáltípus	számadat (fő)	számadat (fő)	fogyatékossgáltípus	számadat (fő)	számadat (fő)
korcsoport	15-19	20-29	korcsoport	15-19	20-29
mozgássérült	2 339	6 708	mozgássérült	2 391	5 256
alsó, felső végtag hiány	133	455	-----		-----
egyéb testi fogyatékos	538	1 863	-----		-----
gyengénlátó	2 286	5 073	gyengénlátó, aliglátó	1 717	3 238
egyik szemére nem lát	325	915	-----		
vak	232	514	vak	186	457
értelmi fogyatékos	5 757	10 870	értelmi fogyatékos	4 083	7 303
nagyothalló	907	2 178	nagyothalló	865	1 864
siket, siketnéma, néma	500	1 196	siket	264	645
beszédhibás	812	1 884	beszédhibás	760	1 422
egyéb	2 473	6 763	egyéb	105	146
összesen	13 882	32 916	autista	735	1 071
			mentálisan sérült (pszichés sérült)	1 059	2 804
			beszéd fogyatékos	598	1 114
			súlyos belszervi fogyatékos	764	1 546
			ismeretlen	999	1 687
			összesen	11 931	23 059

Forrás: KSH 2011. évi Népszámlálás – 11. Fogyatékossgal élők

A felsőoktatásban a 2002/2003-as tanévtől jelennek meg fogyatékossgal élő hallgatók. Mivel a fogyatékos kifejezés a testi fogyatékossg mellett a képességbeli, készségbeli hiányosságokat is magába foglalja, így az adatok széleskörűséget mutatnak. Ezáltal sokszor felvetődhet az a kérdés, vajon mely fogyatékossgal élő hallgatók vannak többségben a felsőoktatási intézmények falai között. Összefoglalómban a 2010-2014. közötti időszakot vizsgálom, abból az okból kifolyólag, hogy a rendelkezésemre álló adatokat ebben az intervallumban dolgoztam fel.

3. táblázat. Fogyatékossgal élő hallgatók 2010-2014. között a felsőoktatásban

év	csak az alap és mester, valamint osztatlan képzésben résztvevők száma (fő)	összesen (fő)
2010/2011	1727	2158
2011/2012	2074	2519
2012/2013	1944	2344
2013/2014	na	1652*

*intézményi adatszolgáltatásból eredő adat

Forrás: EMMI FIR-OSAP adatgyűjtés, 2013

A fogyatékossgal élő felsőoktatásban lévő hallgatók adatai önmagukban nem sokat jelentenek, ezért érdemes megtekinteni, hogy az összefelvettek számarányához képest milyen nagyságrendben vannak jelen az érintettek.

4. táblázat. A felsőoktatásba összesen felvettek és összes jelenlévő fogyatékossgal élő hallgató 2010-2014 között

év	összes felvett hallgató száma (1) (állami, költségtérítéssel, pótfelvételi)	összes hallgatói jogviszonyban lévő fogyatékossgal élő hallgató (2)
2010	114 106	1515 (1,32%-a az összes felvettek számának)
2011	115 841	2051 (1,77%-a az összes felvettek számának)
2012	92 475	1425 (1,54%-a az összes felvettek számának)
2013	83 254	1298 (1,55%-a az összes felvettek számának)
2014	85 928	907 (1,05%-a az összes felvettek számának)

Források:

- http://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_rangsorok/elmult_evek/!ElmultEvek/elmult_evek.php?stat=1, 2015
- Oktatási Hivatal felsőoktatási felvételi statisztikai adatbázisa, 2015

(Megjegyzendő: 2010-ben a fogyatékossgal élő hallgatók 50 többletpontra voltak jogosultak, 2011-2012-ben 20 többletpontra és 2013-ban 40 többletpontra voltak jogosultak az érintettek.)

A fenti táblázatból látható, hogy az fogyatékossgal élő hallgatók számaránya az összlétszámhoz képest 1-2 % körül mozog, ebből – a jelen munkában nem kerül kifejtésre – 75-78% disz-es típusú fogyatékossgal, a további 22-25% valamilyen testi fogyatékossgal rendelkezik. A fogyatékossgal típusától függetlenül egyértelműen állítható, a magyar felsőoktatásban igen csekély számarányban vannak jelen a fogyatékos hallgatók.

Mindezen hallgatói számarányok 67 felsőoktatási intézmény között oszlanak meg, ebből 20 állami egyetem, 7 nem állami egyetem, 10 állami főiskola és 30 nem állami főiskolai (egyházi és magánintézmény). A fogyatékossgal élő hallgatók jelentős hányada – 75-80%-a - állami egyetemi vagy főiskolai képzésben vesz részt, szinte kivétel nélkül állami támogatással (OH adatok, 2015) Fogyatékossgal eltérő, de ahogy a korábbiakban már leírásra került leginkább a diszes (diszlexia, diszkalkulia, illetve a diszgráfia) problémákat tartalmazza fogyatékossgalhoz való kötődésüket.

A kérdés azonban az, vajon a jogi szabályozások, a felvehető (akár többletpontot jelentő fogyatékossgal) hallgatók, akik különféle problémákkal rendelkezve jelentkeznek a felsőoktatásba, megfelelően ellátottak-e vagy kiszolgáltatottak az intézménynek? Vajon milyen a felsőoktatás falai közé lépve továbbviszik-e (ahogy Goffmann jelzi) stigmájukat, avagy letudják küzdeni és elhalványul-e mindez? Egyáltalán miért kell elhalványulnia ennek a helyzetnek, hiszen ha látható (siket, látássérült, mozgáskorlátozott) fogyatékossgal rendelkezik egy hallgató, de tudása, ismerete kimagasló, akkor miért más, miért is kell esetenként megkülönböztetni. De fordítva is igaz...Vajon miért kell fogyatékossgal okán, de tehetségem tudásom teljes értékű birtoklásával bizonyítom, hogy ugyanolyan értékű vagyok mit más. Továbbá az is felmerül, vajon miért akarunk fogyatékossgalunk vagy feltételezett (a disz-es típusú fogyatékossgal esetében gyakori) ki/ellépni kötelezettségeink elől. Ezek a kérdések merülnek fel a jelen tanulmány megírása közben.

Összegzés helyett...

A jelen dolgozat egy fogalmi háttérre alapozott statisztikai adatokat felvillantó rövid összefoglalás a hazai felsőoktatásban jelenlévő fogyatékosokkal élő hallgatók számarányáról. A dolgozat célja elsősorban a legfrissebb adatok ismertetése volt, a szerző által összegyűjtött adatokból, dokumentumokból Korántsem egy befejezett munka, nem is kívánt az lenni. Jelentősége abban rejlik, hogy elindított egy újabb folyamatot, amelyben a fogyatékosügy egyik szegmensét, a felsőoktatás és a fogyatékosügy a közös tartalmi elemeit emeli ki és ad további kutatási felületet a témának.

S végül néhány adat a világ fogyatékosügyi helyzetéről; A Világ Egészségügyi Felmérésének adatai szerint nagyjából 785 millió ember (15,6%) a 15 és az a fölötti népesség tagjai közül fogyatékos, a Betegségek Megterhelő Hatásáról készült felmérés szerint e szám körülbelül 975 millióra tehető (19,4%). Ebből a populációból a Világ Egészségügyi Felmérés becslései szerint 110 millió ember (2,2%) küzd nagyon komoly funkcionális-életviteli problémákkal, míg a Betegségek Megterhelő Hatásáról készült felmérés szerint nagyjából 190 millió ember (3,8%) rendelkezik "súlyos fogyatékosággal" (WHO, 2011).

Irodalomjegyzék

- GORDOSNÉ Szabó Anna (2004). *Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- FNO. A funkcióképesség, fogyatékoság és egészség nemzetközi osztályozása.(2004). Budapest: ESZCSM - OEP- Medicina Könyvkiadó.
- LAKI Ildikó (szerk.) (2009). *Fogyatékoság és a mai magyar társadalom*. Budapest – Szeged: Belvedere Meridionale – MTA Szociológiai Intézet.
http://www.jgypk.u-szeged.hu/tanszek/tarselm/oktatok/laki_ildiko/03.pdf [2015.04.02.]
- KÖNCZEI György (1992). *Fogyatékosok a társadalomban*. Budapest: Gondolat.
- MASCHKE, Michael (2010). *Fogyatékoságpolitika az Európai unióban*. Budapest: ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar.
- SPALLER Árpád, & SPALLER Katalin (2006). *Gyógypedagógiai ismeretek tára*. Budapest: Timp.
- EMMI FIR-OSAP adatgyűjtés. (2013).
2013. évi LXII. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény módosításáról.
2011. évi - CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról.
2011. évi Népszámlálás – 11. *Fogyatékosággal élők*.
http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_11_2011.pdf [2015.03.12, 04.03, 04.10.]
- Elmúlt évek statisztikái (2001/Á-2014/P) (2015)*.
http://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_rangsorok/elmult_evek/!ElmultEvek/elmult_evek.php?stat=1 [2015.04.13.]
- Oktatási Hivatal felsőoktatási felvételi statisztikai adatbázisa. (2015), (megvásárolt adatbázis)
- Word Report on Disability. (2011).
http://www.who.int/disabilities/world_report/2011/report.pdf [2015.04.02.]

MELLÉKLET

A különböző fogyatékossgal összefüggő jogszabályok köre¹

Felsőoktatás

1993. évi LXXX. törvény a felsőoktatásról
29/2002. (V. 17.) OM rendelet a fogyatékossgal élő hallgatók tanulmányainak folytatásához szükséges esélyegyenlőséget biztosító feltételekről
2005. évi CXXXIX. törvény a felsőoktatásról
237/2006. (XI. 27.) Korm. rendelet a felsőoktatási intézmények felvételi eljárásairól
79/2006. (IV. 5.) Korm. rendelet a felsőoktatásról szóló CXXXIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról
51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről
50/2008. (III. 14.) a felsőoktatási intézmények képzési, tudományos célú és fenntartói normatíva alapján történő finanszírozásáról
2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról
423/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a felsőoktatási felvételi eljárásról

Köznevelés

1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról
20/1997. (II. 13.) Korm. rendelet a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény végrehajtásáról
11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről
100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról
40/2002. (V. 24.) OM rendelet az érettségi vizsga részletes követelményeiről
2/2005. (III. 1.) OM rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
4/2010. (I. 19.) OKM rendelet a pedagógiai szakszolgálatokról
2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről

¹ A jogszabályok összegyűjtésében köszönetet mondok Horváth Mariannak, az EMMI munkatársának.

Egyéb vonatkozó jogszabályok

1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
2007. évi XCII. törvény a Fogyatékos-sággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről
2009. évi CXXV. törvény a magyar jelnyelvről és a magyar jelnyelv használatáról
10/2006. (II. 16.) OGY határozat az új Országos Fogyatékosügyi Programról
1062/2007. (VIII. 7.) Korm. határozat az új Országos Fogyatékosügyi Program végrehajtásának 2007-2010. évekre vonatkozó középtávú intézkedési tervéről
1056/2012. (III. 9.) Korm. határozat az új Országos Fogyatékosügyi Program végrehajtásának 2012-2013. évekre vonatkozó intézkedési tervéről
1330/2013. (VI. 13.) Korm. határozat az Országos Fogyatékosügyi Tanácsról
95/2012. (V. 15.) Korm. rendelet a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatalról, valamint a szakmai irányítása alá tartozó rehabilitációs szakigazgatási szervek feladat- és hatásköréről
62/2011. (XI. 10.) NEFMI rendelet a jelnyelvi tolmácsszolgálatok működésének és a jelnyelvi tolmácsszolgáltatás igénybevételének feltételeiről
38/2011. (VI. 29.) NEFMI rendelet a Jelnyelvi Tolmácsok Országos Névjegyzékéről
1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
2001. évi CI. törvény a felnőttképzésről
2004. évi I. törvény a sportról
2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről